

TRT Kurumu Ankara Oran Yerleşkesinin Kurumun Değişen Mekânsal İhtiyaçlarını Karşılama Potansiyeli Üzerine Bir Değerlendirme

YILDIZ ÖZTÜRK ÇİÇEK

Öz

TRT 1 Mayıs 1964 yılında kurulmuş ve kuruluşunun ilk on senesinde hem teknolojik hem de fiziksel gelişimi bakımından yavaş bir büyüme göstermiştir. Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de yayıncılık alanında gerçekleşen teknolojik değişim, yeni mekânsal ihtiyaçları beraberinde getirmiş ve 1970’lerin ortalarına kadar farklı lokasyonlardaki kiralık binalarda hizmet veren TRT kurumunun, tek bir merkezden yönetilme ihtiyacı doğmuştur. Bu doğrultuda bir kampüs kurma fikri gündeme gelmiş ve 1982 yılında “Ankara TRT Sitesi Mimari Proje Yarışması” açılmıştır. Söz konusu mekânsal ihtiyaçlar, ilgili birimlere danışılarak belirlenmiş ve yarışma şartnamesinde açıklanmıştır. Şartnamenin yetersiz kalması ihtimali göz önünde bulundurularak, yarışmacıların soruları ve önerileriyle onların öngörülerine başvurulmuş ve bir ihtiyaç programı belirlenmiştir. 23 Haziran 1982 tarihinde sonuçlanan yarışmayı, katılan yedi projeden Y.E.G. Mimarlık Müş. Tic. Ltd. Şti. kazanmış ve proje 17 yıl süren yapım aşamasının ardından hayata geçirilmiştir. Ancak o tarihten günümüze TRT Sitesi, çağın gereklerine ve kurumun ihtiyaçlarına göre birçok kez revize edilmiştir ve revize edilmeye devam etmektedir. Bu bağlamda makalede “TRT Kurumunun Oran Sitesi Yerleşkesi”nin yarışmayla elde edilen özgün hâliinden günümüze kadar gerçekleştirilen değişim/dönüşüm projeleri incelenmiş ve gelecekte ne gibi değişimlere ihtiyaç duyulabileceği konusunda öngörüler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kamu yayıncılığı, TRT Oran Yerleşkesi, Kullanım sonrası değişen mekânsal ihtiyaçlar

An Assessment on the Potentials of TRT Oran Campus with Regard to Changing Spatial Needs of the Institution

YILDIZ ÖZTÜRK ÇİÇEK

Abstract

Established on May 1, 1964, TRT performed quite slow development in terms of technological and physical phases in the first decade of its beginning. Similar to the technological changes taking place in the realm of broadcasting discipline that caused new spatial needs in the world, TRT institution was needed to be operated from a headquarter while it was providing services in sporadic/temporary rented flats/buildings until mid-1970s. For that reason the idea of setting up a campus was raised and "TRT Ankara Campus Design Competition" was launched in 1982. Those spatial needs were identified by consulting relevant departments in TRT and described in the conditions of competition. In case of inadequacies in the list of specifications; comments, questions and predictions of contestants were asked and final architectural program was distributed to invited architects. The competition finished on June 23, 1982 and the winner was Y.E.G. Architectural Office among the seven contestants, and the project was completed after 17 years of construction. Since then TRT Site has been modified/renovated several times according to the changing needs of institution. There are several modifications/renovations are required due to the urgent necessities of today. In this context, this paper examines modifications/transformations starting from the competition winner architectural project of TRT Oran Campus till today and discusses the predictions about probable spatial needs of the current campus in the near future.

Keywords: Public Broadcasting, TRT Oran Campus, Post occupancy spatial needs

1. Giriş

20. yüzyılda yaşanan teknolojik değişimin hayatın her alanındaki ihtiyaçları da değiştirdiği bilinen bir gerçektir. 1920’li yıllarda ilk televizyon yayıncılığının gerçekleştirilmesinden bugüne yayıncılık alanında son derece önemli değişimler/gelişimler yaşanmaktadır. Bu gelişmeler önceki teknolojilerin kullanımını geçersiz kılmakta, yeni teknolojilere uyum sağlanmasını bir zorunluluk hâline getirmektedir.

Türkiye Radyo Televizyon Kurumunun (TRT) gelişim süreci, kurulduğu tarihten 1970’lerin ortalarına kadar –askerî darbelerin de yarattığı olumsuz etkilerle olsa gerek– oldukça yavaş ilerlemiştir. Ancak 1990’lı yıllarda özel kanalların da açılmasına başlamasıyla Türkiye’deki yayıncılık sektöründe de “rekabet” kaçınılmaz olmuş ve bu rekabetin içinde tek kamu kuruluşu olan TRT de küreselleşen yayıncılık dünyasında yaşanan değişiklikleri takip etmek zorunda kalmıştır. Bu doğrultuda yayın sayısı ve çeşitliliğinin artırılmasıyla personel sayısı da artan Kurum’un, dağıntık binalarda bulunması, o günün yayıncılık hızını yakalamasında yetersiz kalmış ve TRT’nin tek bir yönetim merkezinden hizmet vermesi ihtiyacı gündeme gelmiştir. Böylece TRT Sitesi çalışmaları başlatılmış ve Ankara TRT Sitesi Mimari Proje Yarışması açılmıştır.

Bu makale kapsamında yapılan literatür çalışmasında TRT Sitesi Projesinin elde edilme süreci ve kuruluşundan günümüze kadar geçirdiği değişimler konusunda yapılmış akademik bir çalışmaya ulaşılamamıştır. Oysa 1964 yılından beri kesintisiz hizmet veren, bir toplumun dünya ile entegrasyonunda çok önemli roller üstlenen ve etkisi her geçen gün daha da artarak devam eden bir kurumun yayıncılık bağlamında geçirdiği evrimin irdelenmesi ve geleceğe dönük mimari ihtiyaçlarının tartışılarak sağlıklı ve etkin büyümesine yön verilmesinde akademik çalışmaların önemi tartışılmazdır. Sağlık yapıları, ulaşım yapıları, eğitim yapıları gibi özelleşmiş yapı tiplerinde ihtiyaç programının gerekli kıldığı mekân büyüklüklerinin saptanması konusunda titiz çalışmalar yürütülmüş/yürütülmektedir. Ancak TRT Sitesi gibi alanında tek ve özelleşmiş mekânsal ihtiyaçları teknolojik gelişmelerle değişen bir kurum ile ilgili çalışma yapılmamış olması dikkat çekicidir. Bu kapsamda, dönemin ihtiyaçları doğrultusunda 1980’li yılların başında “davetli bir yarışma” yoluyla elde edilen TRT Sitesi projelerinin günümüze değin ne gibi değişimler geçirdiği ve 21. yüzyıl yayıncılık ilkeleri ve ihtiyaçları doğrultusunda nasıl bir değişim ve dönüşüm olması gerektiği sorusu, bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır.

Bu nedenle çalışmada ilk olarak dünyada ve Türkiye’de televizyon yayıncılığının kısa bir tarihi ve kamu yayıncılığı konusu ele alınmıştır. Teknolojiyle birlikte gelişen yayıncılık anlayışının gerektirdiği yerleşke ihtiyacıyla TRT Kurumu Ankara Oran Yerleşkesi fikrinin doğması ve gelişimi ile zaman içinde değişen ihtiyaçların

mimariye yansımaları incelenmiştir. TRT Arşivi'nden elde edilen birçok belge, yazışma ve tutanak incelenmiş, söz konusu yıllarda kurum personeli olarak çalışmış kişilerle görüşmeler yapılmış, yarışma sürecinden başlanarak TRT Sitesi'nin kuruluşu ve günümüzdeki durumu ele alınmıştır. Değişen ihtiyaçlar doğrultusunda yapılan mekânsal değişimler irdelenerek elde edilen veriler ışığında Kurum'un mekânsal ihtiyaçları açısından bugün ve gelecekte sağlıklı bir dönüşümün nasıl olması gerektiği konusunda öneriler getirilmiştir.

2. Televizyonun Kısa Tarihçesi ve Türkiye'de Televizyon Yayıncılığı

Tarih boyunca insanlar, daima diğer kişilerle ve toplumlarla iletişim kurma çabasında olmuşlardır. Bu doğrultuda, birbirlerinden “haberdar” olma amacıyla, içinde buldukları zamana bağlı olarak farklı iletişim yöntemleri geliştirmişlerdir. Tarih öncesinde duman, Orta Çağ'da güvercin aracılığıyla iletişim kurmaya çalışılırken, zamanla değişen yaşam biçimi, genişleyen coğrafyalar, artan mesafeler, uzaklaşan ve büyüyen kentler daha büyük kitlelerin birbiriyle iletişim kurma ihtiyacını doğurmuştur. Modernleşmeyle birlikte gelişen teknoloji; mors alfabesi, telgraf, radyo ve televizyon gibi yeni iletişim yöntemlerini de beraberinde getirmiştir. Bu modern iletişim yöntemleri, aynı zamanda daha büyük kitlelerden haberdar olabilmek ve bu büyük kitlelere kendisinden haber verebilmek imkânı sağlamıştır (Taştan, 2014: 7).

Televizyonun teknolojik bir araç olarak icadında elektrik, telgraf, fotoğraf, sinema ve radyodaki gelişmeler etkili olmuşsa da (Williams, 2003: 13-16), insanlığın hizmetine sunulmasında mors işaretlerinin haberleşmede kullanılması birincil et-kendir. Bu sinyallerle sesin taşınabilmesi, benzer biçimde görüntünün de taşınabileceği fikrinin temelini oluşturmuştur (Televizyon Yayıncılığının Temelleri, 2006: 3).

Televizyona yönelik ilk teknik buluş, İrlandalı bir telgrafçı olan Andrew May tarafından 1873 yılında yapılmıştır. May, ışık dalgalarının elektrik akımına çevrilebildiğini ve selenyum adlı maddenin elektriğe karşı dirençli olduğunu keşfetmiştir (Akalin, 2011: 11). May'in bu buluşunun ardından, 1883 yılında Alman bilim adamı Paul Nipkow, fotoğraf tarayabilen bir araç geliştirmiştir. “Döner Disk” veya “Nipkow Diski” adlarıyla bilinen bu aracın üzerinde spiral şeklinde delikler açılmıştır (Aziz, 1991: 12).

1925 yılında ise İngiliz John Logie Baird, bu döner diski kullanarak ilk deneme yayınlarına imzasını atmıştır. Baird, 25 Haziran 1925 tarihinde kendi buluşu olan televisor'un patentini almış ve ilk halk gösterisini yapmıştır. Görüntü kalitesi kötü olmasına rağmen İngiliz kanalı BBC, Baird'in buluşuyla ilgilenmiş ve bu icadı geliştirebilmesi amacıyla laboratuvarlarını kullanmasına izin vermiştir. Bunun sonucunda, dünyadaki ilk televizyon yayını 2 Kasım 1936 tarihinde Londra'da gerçekleştirilmiştir (Serim, 2007: 24).

İlk ortaya çıktığı dönemde oldukça yalın teknikler çerçevesinde yayın yapan televizyon, günün teknoloji ve imkânları paralelinde geliştirilen araçlar sayesinde daha büyük olanaklarla yayın yapabilme gücüne ulaşmıştır. Zamanla teknik donanımın da gelişmesine bağlı olarak, uzak mesafelerde alıcılar, orada bulunan uydularla görüntü alabilirken bunlar dünyanın her yerinden izlenebilir hâle gelmiştir (Öksüz, 2009: 4).

Bu teknik yönünün yanı sıra, televizyonun icadı, toplumsal ve sosyal açıdan da bütün dünyada oldukça etkili olmuştur. Televizyon, insanların dünyayı algılayış tarzında büyük değişiklikler yaratmıştır ve dünyanın öteki ucundaki olayları, haberleri görmeyi, duymayı sağlayarak duyu organlarının ulaşabildiği alanı genişletmiştir (Esslin, 2001: 15). Böylece, insanların ufkunu genişlettiği ve büyütebildiği bir iletişim aracı hâline gelmiştir (Ozangüç, 1998: 7).

İngiltere’de BBC tarafından yapılan bu ilk yayını, sırasıyla 1939 yılında ABD, 1948 yılında Fransa, 1952 yılında Almanya, 1953 yılında Cezayir ve 1960 yılında da Norveç’te gerçekleştirilen televizyon yayınları takip etmiştir. Türkiye’de ise televizyonun 1952 yılında ülkeye gelmesiyle birlikte, ilk yayın İstanbul Teknik Üniversitesi tarafından gerçekleştirilmiştir (Gönenç, 2007: 97-98).

Şekil 1. 10 Temmuz 1952 tarihli Cumhuriyet Gazetesi.

Her hafta yalnızca cuma günleri ve eğitim amaçlı yapılan bu yayınlardan, başlarda halkın çoğunluğunun haberi olmamıştır. Bu yayınlar, o dönem alıcıların pahalı olması ve aynı zamanda günün koşullarına bağlı olarak yurt dışından temin edilmelerinin zorluğu nedeniyle, İTÜ’nün içerisinde kapalı devre olarak yapılmıştır. Bir süre sonra, Üniversite’nin Gümüşsuyu’ndaki binasının konferans salonu halka açılmıştır. O dönem İstanbul’da mevcut olan televizyon alıcı sayısının on beş ile yirmi arasında olduğu (Serim, 2007: 30) düşünülürse, halkın birçoğunun yayınlardan haberdar olmayışı ve yayınların gerçekleştirilmesinde yaşanan zorluklar daha kolay anlaşılabilir. Her hafta yalnızca cuma günleri ve eğitim amaçlı yapılan bu yayınlardan, başlarda halkın çoğunluğunun haberi olmamıştır. Bu yayınlar, o dönem alıcıların pahalı olması ve aynı zamanda günün koşullarına bağlı olarak yurt dışından temin edilmelerinin zorluğu nedeniyle, İTÜ’nün içerisinde kapalı devre olarak yapılmıştır. Bir süre sonra, Üniversite’nin Gümüşsuyu’ndaki binasının konferans salonu halka açılmıştır. O dönem İstanbul’da mevcut olan televizyon alıcı sayısının on beş ile yirmi arasında olduğu (Serim, 2007: 30) düşünülürse, halkın birçoğunun yayınlardan haberdar olmayışı ve yayınların gerçekleştirilmesinde yaşanan zorluklar daha kolay anlaşılabilir.

Türkiye, televizyon konusunda yetmiş eleman ihtiyacının karşılanmasına yönelik yapılan eğitimler, 1963 yılında Federal Almanya ile yapılan antlaşmaya kadar uzanmaktadır. Antlaşma, Türkiye’de bir televizyon eğitim merkezinin kurulmasını ve ileride başlatılacak olan televizyon yayınlarını yapacak eleman ye-

tiştirmeyi içermektedir. Bu amaçla Türkiye Radyo Televizyon Kurumunun (TRT) bazı personelleri Almanya’da Hamburg; İngiltere’de BBC (British Broadcasting Corporation/İngiliz Radyo Televizyon Kurumu); Fransa’da ise ORTF stüdyolarında eğitim almışlardır. Bu gelişmelerin üzerine Ankara’da da eğitim verilmiştir. Türkiye’de televizyon yayıncılığını hızlandıran gelişme, Almanya tarafından sağlanan “5 kw’lık verici” olarak kayıtlara geçmiştir. Bu aslında Avrupa’da ömrünü doldurmak üzere olan siyah-beyaz yayın teknolojisinin Türkiye’ye satılmasının bir belgesidir (Şahin, 1988: 62).

İlk zamanlardaki eğitim amaçlı yayınlardan sonra, giderek programların çeşitliliği artmıştır. Tiyatro, klasik müzik, Türk sanat ve halk müziği konserleri, sağlık, çocuk ve kültürel programlar yapılmaya başlanmıştır. 1 Mayıs 1966 tarihinde ise ilk canlı yayın gerçekleştirilmiştir. Kısıtlı imkânlarla yapılan bu programların zamanla gün içerisindeki yayın saatleri de artmış ve yayınların saat aralığı 16.00 ile 20.00 olarak değişmiştir. Yayın süresinin uzamasına bağlı olarak da televizyon satışları artış göstermiştir. 1966 yılında, evlerde ve iş yerlerindeki alıcı cihaz sayısı iki binli rakamlara ulaşmıştır. 14 yıl içerisinde alıcı cihaz sayısındaki bu hızlı artışa rağmen, televizyon yine de daha çok oteller, pastaneler, kahveler ve okullar gibi toplu mekânlarda, bir arada seyredilmektedir. Bununla beraber, izleyici sayısının iki binin çok üzerinde olduğu tahmin edilmektedir (Aziz, 1999: 19). İTÜ, TV yayın hayatına dönemin siyasi kargaşaları sebebiyle son vermek zorunda kalmıştır.

TRT tarafından yapılan ilk deneme yayını 31 Ocak 1968 tarihinde sadece Ankara’yı kapsayacak şekilde olmuştur. Türkiye’de televizyon yayıncılığı uzun dönemler kamu yayıncılığı tekelinde kalmıştır. Bu durum kimi zaman toplumsal çıkarlara hizmet etmiş, kimi zaman ise gerek bilgi paylaşımı gerekse siyasi amaçlar doğrultusunda yayıncılığın iktidarların aracı hâline gelmesine neden olmuştur. Ancak 90’lı yıllara kadar televizyon yayıncılığında tek olan TRT, bu yıllardan sonra yayına başlayan yeni kanallarla birlikte kendisini rekabet ortamında bulmuştur. Bu durum TRT’nin kendini yenilemesi ve geliştirmesi ihtiyacını doğurmuştur.

2.1. Geçmişten Günümüze İletişim Teknolojilerindeki Değişim ve Yayıncılık Mimarisine Etkileri

Teknolojik alanda yaşanan gelişmeler televizyon yayıncılığı konusunda tüm paradigmaları derinden etkilemiştir/etkilemektedir. Bunlardan biri de televizyonculuk için gerekli mekân ihtiyacında yaşanan değişimlerdir. İzleyici sayısının artışı paralelinde hem yayın saatlerinde hem de yayın çeşitliğinde gerçekleşen artışlar, teknolojik değişimlerle sektörde uzmanlaşmış teknik personelin sayısındaki artış, mekânsal ihtiyaçların değişimini de beraberinde getirmiştir.

Kronolojik olarak TRT kurumunda yaşanan teknolojik değişimleri okumak Kurum’un mekânsal ihtiyaçlarında yaşanan değişimi de anlamayı kolaylaştıracaktır.

Bu bağlamda 1970'li yıllarda Musa Ögün başkanlığında TRT'de önemli ölçüde teknik değişimler yaşandığını belirtmek önemlidir. Özellikle, 1972 yılı, TRT'nin yayın biçimi ve teknolojisi bağlamında da önemli değişimlere işaret etmektedir. Bu tarihte, ilk naklen yayın gerçekleştirilmiş ve Eurovision ile Münih Olimpiyatları canlı olarak TRT'de yayımlanmıştır. Aynı tarihte, reklam yayınlarının ilk kez yayın hayatına girmesiyle birlikte, programlarının içeriği açısından birtakım yeniliklerin yapılmasını zorunlu kılmıştır (Tekinalp, 2011: 232-233; Çankaya, 1997: 54).

Diğer taraftan bu dönem, televizyonla ilgili yatırımlara da yoğun biçimde başlandığı bir dönem olmuştur. 1974-1975 yıllarında, televizyon istasyonlarının sayısı ve gücü hızla artmıştır. Mart 1974'te, Ankara televizyonunun yayınları haftada altı, mayıs ayında ise yedi geceye çıkarılmış, cumartesi ve pazar günleri de gündüz yayınları gerçekleştirilmeye başlanmıştır (Aziz, 1975: 43).

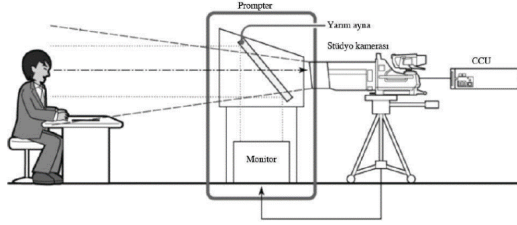
1980'li yıllarda Türkiye televizyonundaki en büyük yenilik ve gelişme, kuşkusuz renkli yayına geçiş olmuştur. Bu bağlamda, Türkiye renkli yayına 1 Temmuz 1984 tarihinde tanışmıştır. Ayrıca daha fazla verici ve aktarıcının hizmete girmiş olması ülkedeki televizyon izleme oranlarını da arttırmıştır (Akalin, 2011: 18). 1986 yılında TRT 2'yi yayın hayatına sokan TRT, bu kanalla kültür, eğitim ve sanat ağırlıklı yayınlar yapmıştır (Gürsoy, 1999: 51). Bunu izleyen dönemde, 1990'lı yıllarda ise, TRT'nin kanal sayısı gün geçtikçe artmıştır. Diğer taraftan 1990'lı yıllar, sadece TRT özelinde değil, tüm Türkiye'de televizyon yayıncılığını ve yayın anlayışını radikal biçimde değiştirecek birtakım girişimlere sahne olur. Türkiye'de artık, günümüze dek sayıları hızla artacak olan özel kanallar açılmaya başlayacaktır. Daha sonra da tematik kanalların ortaya çıkışı gözlenecektir.

2000'li yıllarda televizyon kavramı, gerek teknolojik altyapısı gerekse organizasyon yapısı ve yayınladığı içerikle, gözlemlenebilen farklılıklar sergilemektedir. Yaşanan teknolojik gelişmelerle birçok televizyon kurumu karasal yayınların yanı sıra, uydu yayınlarına geçmiş, farklı kanalların bir araya toplandığı dijital platformlar kurulmuş ve belli başlı televizyon kurumları yayınlarını internet ortamına taşımaya başlamıştır. Yeni teknolojilere bağlı olarak ortaya çıkan sayısal yayın sistemleri, öde ve izle sistemi (pay-per-view), istediğini izle sistemi (video-on-demand), internet televizyonu, mobil TV gibi gelişmeler, televizyon yayıncılığında gözlemlenen yeni kavramlar hâline gelmiştir. Elektronik firmalarının ardı ardına çıkardıkları tümleşik medya olanakları sunan sabit ve taşınabilir cihazlarda yaşanan çeşitlilik, bu duruma örnek oluşturur niteliktedir (Kırbaş, 2008: 131) Örneğin haber programlarında spiker, program süresince yönetmenle iletişim hâlinindedir. Televizyonun Türkiye'ye ilk geldiği yıllarda, yapılan dekorlarda, spikerin yönetmenle iletişimini sağlamak için masada mutlaka bir telefon bulunurdu ve acil durumlarda bu telefonla iletişime geçilirdi. Gelişen teknolojiyle birlikte stüdyodaki telefonlar, yerini spikerin taktığı küçük kulaklıklara bırakmıştır. 80'li yıllarda haber spikerleri,

haberleri ellerindeki kâğıttan okurken; günümüzde prompter adı verilen cihazlar sayesinde izleyiciyle göz teması kuruluyormuş gibi kameraya bakarak haber sunmaktadırlar (Şekil 2-Şekil 3).

Şekil 2. TRT ilk haber stüdyosu fotoğrafı. (Kaynak: TRT Arşivi)

Şekil 3. Prompter ve Spiker ilişkisi (Kaynak: Taştan, 2014)

Yeni teknolojinin bir ürünü olan “sonsuz stüdyolar”, özellikle haber veya hava durumu çekimlerinde tercih edilmektedir. Günümüzde bu yansıma türüne “greenbox uygulaması” adı verilmektedir. Oluşturulan fon üzerinde çekim yapılmakta ve bilgisayar ortamında arka fon rengi silinerek yerine istenilen görüntü oturtulmaktadır (Şekil 4). Bu yeni teknik çekim için özel bir çekim alanı oluşturulması gerekmektedir.

Yayının yapılabilmesi sadece çekim platformu ve kamerayla olmamaktadır. Arka planda gerekli olan teknik altyapı için öncelikle verici sistemleri gereklidir. Geçmişte geniş çaplı çanaklar kullanılmaktayken günümüzde Türksat üzerinden uydu aracılığıyla yayın yapılmaktadır. Stüdyolarda çekim yapılırken kameraman; kompozisyon ve netlikten sorumludur. Yayın, Kamera Kontrol Üniteleri ve Reji Odalarında (Işık Reji, Ses Reji ve Resim Reji ile Kurgu Odaları) gerekli olan teknik işlemler yapıldıktan sonra izleyiciye sunulmaktadır. (TRT Çalışanı, Başmühendis Kıymet Erdal, 2016)

Şekil 4. Greenbox Hava Durumu Çekimi (Kaynak: Taştan, 2014)

Ayrıca; Stüdyo Destek Alanları da (Bekleme Salonu, Ofis, Depo, Makyaj-Soyunma vb.) yayın için gerekli olan mekânlardandır. Bu mekânların tamamının biçimlenişi teknolojinin gelişimiyle doğru orantılı olarak değişmek zorundadır. Örneğin; geçmişte kullanılan reji masaları daha hantal ve büyükken, günümüzde az yer kaplayan daha çok işlevli ürünler kullanılmaktadır. Yayıncılık teknolojisi geliştikçe ve yayın çeşitliliği arttıkça daha çok teknik elemana ihtiyaç duyulduğundan ofis ihtiyacının da arttığı gözlemlenmektedir. (TRT Çalışanı, Başmühendis Kıymet Erdal, 2016)

Yayıncılık teknolojisinde önemli bir yere sahip olan VTR (Video Tape Recorder) cihazları, video kasetlerin oynatılması ve kaydedilmesini sağlar. Bu cihazla operatör, programı birden çok kamera ve resim seçme yöntemiyle kesintiye uğratmadan baştan sona kaydeder ya da sonradan kurguyla birleştirilmesi için çekimlerin kaydını yapar. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte kasesiz yayıncılık dönemi başlamış, artık kaset oynatıcılar da yerini kart okuyuculara bırakmaya başlamıştır (Korkut, 2013). Kasesiz yayıncılığa geçilmesiyle depolama ihtiyacı da azalmıştır.

Sonuç olarak yaşanan tüm bu teknolojik değişimler yayıncılıkta kullanılan mekân ihtiyaçlarının da değişimini beraberinde getirmiştir. İzleyici sayısındaki artış kanal sayısının artmasına sebep olmuş ve her geçen gün yayıncılık sektöründeki çalışan sayısı artmıştır. Teknolojik gelişmelerin uygulamaya geçirilebilmesi ise bu tekniklerin kullanılabilmesine olanak sağlayabilecek mekânlarla mümkün olabilmektedir. Yayıncılık mimarisi de teknolojiyle doğru orantılı olarak değişim geçirmek zorunda kalmıştır.

3. Kamu Yayıncılığı Kavramı Dünya’da ve Türkiye’de Kamu Yayıncılığının Kökeni

Kamu hizmeti veren televizyon kurumları, devletlerin ideolojilerini yayma aracı olarak kabul edilir. Bu durum, dünya genelinde yükselmekte olan liberalizmle bir-

likte, daha fazla eleştirilir hâle /gelmiştir. Kuralların gitgide esnediği bu dönemde, kamu hizmeti yayıncılığı, bilhassa kültürel bakımdan temel hak ve özgürlüklerden biri olan iletişim özgürlüğünün korunmasına dönük bir koruyucu görevi görmektedir. Hâl böyleyken, günümüzde Avrupa ülkelerinde kamu hizmeti veren televizyon kanalları, kısmen ya da tamamen özelleştirme riskiyle karşı karşıyadır. Granham ticari amaçla yayın yapmakta olan kanalların karşısında kamu hizmeti veren kurumların da yaşayabilmesini zorunluluk olarak görmekte ve bu kurumların örgütlenmesini devletten bağımsız şekilde gerçekleştirmesi gerekliliğini savunmaktadır (Yengin, 1994: 46). Televizyon yayıncılığı sektöründe gözlemlenen değişim ve gelişimlere bakıldığında, bu hizmetin, özel sektör tarafından halka ulaştırılması gerektiği düşünülmekte ve devletle bu denli bağının olması eleştirilmektedir. Bu eleştirilere göre, kamu hizmeti veren yayıncılar, daha çok kültürel bağlamda eğitim ve bilgilendirme işlevlerinin üzerinde durmalıdır (Yengin, 1994: 46).

İngiltere’de kamu yayıncılığı, 1922 yılında, 6 radyo yapımcısından oluşan bir ekibin limited şirket olarak kurduğu BBC (British Broadcasting Company) ile başlamıştır. Bugün dünyanın en büyük yayın kuruluşu konumundadır. Dönemin Posta Müdürü’nün (Postmaster General), frekans sayısının yetersizliği sebebiyle, müracaat eden 100’den fazla yapımcıyı BBC adı altında birleşmeye ikna etmesiyle başlayan bu sürecin sonunda John Reith şirketin genel müdürü olmuştur. Takip eden süreçte, 1924 yılında Posta İdaresi, BBC’yi denetlemek için bir komite kurmuş (Crawford Komitesi) ve bu komite 2 yıl sonra aldığı yayın tekeli kararı neticesinde British Broadcasting Company isimindeki BBC’yi lağvederek, British Broadcasting Corporation (İngiliz Yayın Kurumu) adıyla yeniden kurmuştur (Gürsoy, 1999: 70). BBC’nin düzenli olarak televizyon yayınlarına geçmesi 2 Kasım 1936 tarihinde gerçekleşmiştir (Yengin, 1994: 50). Birinci Dünya Savaşı sonrasında yayın tekelinin devlet elinde merkezîleştirilmesi gereksinimi bu karara temel dayanak olurken, ticari rekabet ve bunun doğurduğu sosyal sonuçlar ikinci planda kalmıştır. Bu dönemde İngiliz hükümeti, kâr amacı güden Amerikan yayıncılığındaki binlerce şirketin varlığından endişe duymuş ve daha farklı bir idare mekanizması gerektiğini öne sürmüştür. Bununla birlikte, bu kurumun devletle doğrudan organik bağı olmaması gerektiğini savunmuş ve 1927 yılında bir tekel olarak kamu hizmeti veren BBC’nin ortaya çıkmasını sağlamıştır. 1936 yılında kurulan BBC 1 kanalı, daha genele hitap eden bir yayın anlayışı izlerken, 1964 yılında kurulan BBC 2 kanalı daha elit kitleleri hedef alarak kültür sanat ağırlıklı bir yayıncılığı benimsemiştir (İnceoğlu, 1997: 219). 1967 yılı itibarıyla düzenli renkli yayın yapmaya, 1978’de ise Parlamento’dan radyo yayınları düzenlemeye başlamıştır. 1985 yılında Lordlar Kamarası’ndan deneme yayınlarına başlarken, 1991 itibarıyla da World Service Televizyon Haber Hizmeti yayınına başlamıştır. 1993 yılı itibarıyla “Prodüktörün Seçimi” yöntemi uygulanmaya başlamış, aynı yılda Radyo 5 ismiyle canlı yayın

yapan bir radyo hizmete girmiş, 1994 yılında ise BBC Worldwide iş başı yapmıştır. 1997 yılında çevrimiçi servis hizmete başlamış ve geniş ekran (widescreen) deneme yayını başlamıştır (Karakuş, 2006: 70). 1982’de Channel 4, 1983’te Breakfast Time TV isimli kanallar hizmete başlamıştır. İngiltere’de televizyon yayıncılığı, ulusal bütünlüğü korumaya dönük olarak çizgileri yasalar tarafından çizildiğinden, ticari girişimler dahi kamu hizmeti veren ticari girişimler olarak kabul edilmektedir. Tüm kanallar; haberler, günlük gelişmeler ve olaylar karşısında bir denge gözeterek ve taraf olmaktan kaçınarak BBC’ye yakın bir çizgide yer almaktadır (Tekinalp, 2003: 151).

BBC, İkinci Dünya Savaşı’nın başlamasıyla birlikte, 1946 yılına değin televizyon yayınlarına ara vermek durumunda kalmıştır. BBC, kamu yararı gözeterek bir kurum olarak planlandığından, Parlamento’nun denetimi altında olmakla birlikte, hükümetlerin direkt müdahale etmesini engellemek amacıyla, başka bir kamu yararı gözetilen kurul tarafından yönetilmektedir (Sarmaşık, 1993: 37).

1926 yılında gerçekleşen “Genel Grev”, BBC’nin tarafsızlık açısından karşılaştığı ilk ciddi sınav olmuştur. Olay sırasında ülke siyaseten ciddi bir bölünmeyle karşı karşıya gelmiştir. Baldwin Kabinesi, Churchill’in de baskıları sonucunda, tıpkı yazılı basın gibi BBC’yi de kontrol altına almaya çalışmıştır. BBC, bu sınavı ciddi bir direnç göstererek başarıyla geçmiş ve devam eden yayıncılık hayatı boyunca mihenk taşı kabul edilmiştir. Benzer baskılarla karşılaştığı her durumda bu ruha sığınarak mücadele etmiştir (Tekinalp, 2003: 147).

Kamu hizmeti yayıncılığının en belirgin biçimde hayata geçirildiği örneklerden biri İngiliz yayın kurumu BBC’dir. Radyo yayını yapan altı istasyonun posta bakanlığından ruhsat almak için birleşerek oluşturdukları BBC, özel bir şirket olarak kurulur. Yayın tekeli, 1927’de, bir anonim şirket olarak BBC’ye 10 yıl süreyle verilir (Akarcılı, 1997: 56-57). Uzun yıllar bu tekel durumunu koruyan BBC ile siyasal iktidar arasındaki ilişkide bağımsızlık esastır.

BBC’nin kuruluşunda, devletin, yayın alanının dışında kalması gerektiği, yayın kuruluşunun gelirlerinin alıcılardan toplanacak ruhsat ücretleriyle sağlanacağı, devletin de yalnızca bu ücretlerin miktarını belirleyip toplanmasını sağlamakla görevli olduğu belirtilir. Bu yolla, yayın organlarının alıcıları olan dinleyici ve seyirciler, abonmanlık yoluyla, bu kuruluşların da sahibi olmaktadır (Mutlu, 1999: 24). Bu noktada, kamu yayın kurumu, devletin ya da siyasal iktidarın değil, kamunun, halkın malı olmaktadır. Kaya’ya göre, BBC’ye, daha özel bir kuruluşken yüklenen görevleri, radyo ve televizyon alanında Kamu Hizmeti Yayıncılığının kavramsal çerçevesini çizer:

- Kamu hizmeti yayıncılığı anlayışıyla yapılacak radyo-televizyon yayıncılığında yayıncı kuruluş, haber verme, dinleyicilerini/izleyicilerini eğitime ve eğlendirme temel işlevlerini bir arada yerine getirmekle yükümlüdür. Bunun uygulamada an-

lamı, radyo ve televizyonlarda yer alacak program türlerinin bu işlevleri yerine getirecek biçimde dengeli oluşturulmasıdır.

- Siyasal nitelikli haber ve programlar yansız ve farklı düşünce akımları ile siyasal formasyonların dengeli bir biçimde temsili esasıyla oluşturulmalıdır.

- Yayıncılık bir kamusal kurum tarafından yapıldığında, kuruluşun gelir kaynakları siyasal iktidar ve özel ekonomik çıkarlardan bağımsızlaştırılmalıdır.

- Yayın hizmeti, herkese eşit ve tek bir kullanım harcı karşılığında sunulmalıdır.

- Yayın alanı ülke coğrafyasının mümkün olan en geniş kısmını kapsama alanına alacak biçimde belirlenmelidir (Kaya, 2009: 95).

Kamu hizmeti yayıncılığının aslen Avrupa kökenli bir kavram ve pratik olduğunu belirten Mutlu, kamu yayıncılığının, belli bir memleket tahayyülünün pratiğe dönüşmüş hâlinin, radyo ve televizyon yayıncılığı alanındaki –sanki– doğal bir uzantısı olduğunu yazar (Mutlu, 2001: 25). Kamu hizmeti yayıncılığı modeli II. Dünya Savaşı sonrasında tüm kıta Avrupa’sında taraftar bulmuştur (Akgüner, 1996: 999).

Fransa’da hem radyo hem de televizyon yayıncılığı, tıpkı Amerika, İngiltere ve Almanya’da olduğu gibi ilk deneme yayınları 1930’lu yıllarda başlamıştır (Yengin, 1994: 63). Döneme ilişkin yazılı literatür incelendiğinde, Fransa’da radyo yayıncılığının hem devlet (kamu) hem de özel sektör üzerinden yürütüldüğü görülmektedir.

İngiltere’den farklı olarak, Fransa’da televizyon yayıncılığı İkinci Dünya Savaşı öncesinde deneme yayınından öteye geçememiş ve savaş esnasında da deneme yayınları askıya alındığından, savaş sonrasına kadar bu dalda yayın yapılamamıştır. Ayrıca, savaş esnasında da radyolar devletin eline geçmiştir (Ünlüer, 2005: 63). Deneme yayınlarının bitip, düzenli bir televizyon yayınına geçiş, ancak 1949 yılında TF 1 (Television Francaise) kanalının yayına başlamasıyla mümkün olabilmektedir (Topuz, vd., 1990: 19). Posta Bakanlığı, kamu tekeli oluşturmak amacıyla örgütlenmiş ve denetimi bu doğrultuda üstlenmiştir. 1959 yılına kadar da Posta Bakanlığı kontrolü altında kalmıştır. Bu yılda yapılan bir kanun değişikliğiyle birlikte, Tanıtma Bakanlığı kontrolü devralmış ve 1964’e kadar da bu şekilde devam etmiştir. Hemen ardından özerk bir kurum olan Fransız Radyo Televizyon Kuruluşu (Office De La Radiodiffusion Television Francaise/ORTF) kontrolör görevi görmeye başlamıştır (Öksüz, 2003: 26). Basın özgürlüğü, “fazlaca merkezi” olduğu gerekçesiyle ilk günden itibaren sürekli siyaseten bir tartışma konusu olmuştur. Sonunda 1975 yılında tüm gücü merkezde toplayan bu yapı, yapılan bir kanun değişikliğiyle birlikte son bularak, 7 yayın kuruluşu birbirinden bağımsız hâle getirilmiştir (Öksüz, 2003: 27). Her bir kuruluş farklı görevler üstlenmiştir. Örneğin; “INA”, araştırma ve nitelikli çalışan yetiştirmeden sorumlu tutulmuşken, TDF sinyal dağıtıcı istasyonlar ve gerekli altyapı bileşenleri gibi konularla ilgilenmektedir.

TF 1, Antenne 2 ve FR 3 gibi kanallar ise çoğulculuğu sağlamak amacıyla rekabet hâlinde kalarak program üretmek ve bunları yayımlamak amacıyla şirketler kurulmuştur. Bu televizyon kanallarına ek olarak, bir de Radio France isimli bir radyo kanalı kurulmuştur. Her 4 kuruluşun da, sermayeleri bizzat devlet tarafından fonlanmıştır. SFP isimli şirketin çoğunluk hissesi devlete ait olmakla birlikte, anonim şirket statüsünde bir karma kuruluştur (Yengin, 1994: 63).

1982 yılında yapılan bir yasa değişikliğiyle birlikte kamudaki yayın tekeli tamamen kaldırılarak, özel sermayenin sektöre giriş yapmasına izin verilmiştir (Öksüz, 2003: 27). 1986 yılında “Radyo ve Televizyon Yasası” bir değişikliğe daha uğramış ve “Yüksek Otorite”, yerini “Ulusal İletişim ve Özgürlük Komisyonu”na (Commission Nationale de la Communication et des Libertés-CNCL) bırakmıştır. Bu komisyon, yazılı, görsel ve işitsel her tür yayın faaliyetini denetleyen tek kurum olmuştur (Yengin, 1994: 64). Özel girişime müsaade edilmesiyle başlayan süreç, 1997 yılına varıldığında 101 adet kanal sayısına ulaşılmasını sağlamıştır (Çaplı, 2004: 153). Fakat Fransa ile birlikte başka birçok ülkede de gözlenen, basın yayın kuruluşlarının, az sayıdaki güçlü şirket tarafından toplanması sonucu oluşan tekelleşme bir endişe kaynağıdır ve çözümü üzerine hâlen düşünülen konulardan biridir. Diğer yandan, siyasi partiler, işçi sendikaları, çevre duyarlılığı yüksek gruplar gibi sivil toplum kuruluşlarının kâr amacı gütmeyen birtakım yerel yayınlar, hâlen yayın hayatlarına devam etmektedir (Ünlüer, 2005: 64).

Hollanda Kamu Yayın Kurumu NOS (Nederlandse Omroep Stichting) varlığını, 1987 yılındaki Yayın Yasası’na dayandırmaktadır. Daha önce yine NOS adı altında ve beş dinî grubun yayınlarını şemsiyesi altında toplayan, 1967 yılında merkezi yapı olarak kurulan, Kamu Yayın Kurumunun devamıdır. Hâlen A tipi yayın lisansına sahip, sekiz kamusal örgütün oluşturduğu yapıda, bu örgütler; kültür, enformasyon, eğitim ve eğlence türlerinde radyo ve televizyon için programlar üretir ve bu programlar NOS tarafından yayımlanır. Her örgütün resmî üye (abone) sayısına göre farklı statüleri vardır. Statüler üç farklı grupta incelenebilir. A: 450.000’den fazla abone, B: 300.000-450.000 abone, C: 150.000-300.000 abone.

Hollanda yayın örgütleri ve kamu yayın kurumu kâr amacı gütmeyen bir şekilde çalışmak zorundadır. Reklam, ayrı bir kamusal kuruluş olan STER’in (Stichting Ether Reclame) sorumluluğu altındadır. Televizyonda toplam yayın süresinin %6’sı, radyoda ise toplam yayın süresinin %2’si reklama tahsis edilmiştir. Kamu yayın sisteminin gelirlerinin yaklaşık olarak %65’ini hanelerden toplanan ruhsat ücretleri (abonelik gelirlerinin dışındaki abonelik gelirleri doğrudan yayın örgütleri tarafından toplanır), geri kalan %35’ini de reklam gelirleri oluşturmaktadır. Ayrıca yayın örgütleri küçük bir miktar da olsa abonelerine yolladıkları program tanıtım dergileri aracılığıyla elde ettikleri bir abonman gelirene de sahiptir. Ruhsat ücretleri Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü (PTT) tarafından toplanmak-

tadır. Vericiler, PTT'nin iştiraki olan NOZEMA adlı bir şirket tarafından işletilmektedir. Bu şirkette NOS'un hisse payı %40'tır (Yazıcı, 1999: 103-104).

Hollanda'daki kamusal yayın düzeni tamamen kendine özgü bir sistemdir. Dünyada bir benzeri yoktur. Hollanda Kamu Televizyon Kurumu özgün bir yapıya sahiptir. Her örgüt, temsil ettiği toplum kesiminin gereksinmelerini yansıtan bir yayın prototipinde ve program türlerinde üretim yapar. İlginç olan sonuç ise Hollandalıların baskın bir oranla Hollanda televizyonlarını seyretmesidir. Her ulus, yayın izlerken kendi dilinde eğlendirilmekten ve bilgilendirilmekten hoşlanır. Üstelik bu kural, Hollanda gibi çok sayıda uluslararası yayına açık bir ülkede, çok sayıda dilin konuşulduğu ve yabancı dillerde yayın izlemenin (coğrafi nedenlerle) çok kolay olduğu bir ülkede, perçinlenmektedir (Yazıcı, 1999: 105).

İsveç Televizyon Kurumu SVT, devlet ile yapılan bir anlaşma ve Radyo Yasası'na göre yönetilerek hizmet veren ulusal bir televizyon kuruluşudur. SVT, 1956 yılında kurulmuştur. SVT program yapım ve yayın ilkeleri, Radyo Yasası hükümlerine paralel olarak, devletle imzalanan bir anlaşmayla belirlenen ilkelere uygun olmak zorundadır. Anlaşma, SVT'nin; politik ya da başka biçimde oluşan, tüm baskı gruplarına karşı bağımsızlığını garanti etmektedir. Anlaşmadaki en önemli noktalardan birisi, "her türlü otoritenin, ticari kuruluşun, örgütün, kamuyu etkileyebilecek politikalara baskı oluşturmasını engellemek, bu ve diğer kuruluşların faaliyetlerini izlemek..." şeklindedir. Yani kamuoyunun özgürce oluşabilmesini sağlamak, bir anlamda yasa ve anlaşma ile SVT'ye görev olarak verilmiştir. SVT, ülkedeki hane sayısına bağlı olarak belirlenen ve her yıl Parlamento tarafından kararlaştırılan ruhsat ücretlerine dayalı bir gelir kaynağına sahiptir. Ruhsat ücretleri RIKAB adlı bir kuruluş tarafından toplanarak, Yayın Fonu'na aktarılır. Bu fonda toplanan paranın %60'ı SVT'ye, ruhsat ücreti olarak tahsis edilir (Yazıcı, 1999: 107).

Uluslararası ve İsveç'e yönelik olarak da yayın yapan birçok yabancı kökenli uydu kanalıyla ülke içinde yayın yapan birçok ticari, ulusal ve bölgesel kanalın oluşturduğu acımasız rekabete sahne olan pazarda SVT, tüm olumsuz koşullara rağmen hâlen pazarın çoğuna hâkim olan yayın kurumu özelliğini sürdürmektedir. SVT'nin, İsveç'teki ortalama izleme zamanının %50'sinden fazlasına sahip olduğu söylenebilir. Bu durumu devam ettirebilmenin temel nedeni, SVT'nin çeşitli türlerde çok kaliteli programlar yapabilmesidir (Yazıcı, 1999: 118).

Diğer Avrupa ülkeleriyle eş zamanlı sayılabilecek bir tarihte, 6 Ekim 1924'te özel bir şirketin devletten yayın imtiyazı almasıyla İtalya'da radyo yayıncılığı başlamıştır. İkinci Dünya Savaşı sonlarına doğru Radio Audizioni Italia (RAI) adını alarak yeni bir yapılanmaya dönüştürülen radyo yayıncılığı diğer Avrupa ülkelerinde olduğu gibi kamusal bir tekel olarak devlet elinde gelişimini sürdürmüştür. Kuruluş, 1954 yılında televizyon yayıncılığını da kapsayarak Radiotelevisione Italiana adını almıştır. Günümüzde RAI üç televizyon, beş radyo kanalıyla kamusal yayıncılığı

sürdürmektedir. Bu kanallardan ayrı olarak 1997 yılında uydu üzerinden yayına sokulan beş tematik televizyon kanalıyla kültür-sanat, gençlik, eğitim-kültür, yaygın eğitim ve haber içerikli yayıncılık yapılmaktadır (Çaplı, 2004: 162-163).

RAI'nin sahip olduğu yayın tekelini İtalya'da Berlusconi'nin inşa ettiği bir sitede "Tele Biella" adlı kablolu televizyon ağının kurulmasıyla 1973 yılında ilk rakibiyle tanışmıştır. İtalya'nın birçok yöresinde Tele Biella örneği izlenerek özel kablolu televizyon istasyonlarının kurulması, sorunun Anayasa Mahkemesine taşınmasına yol açmıştır. İtalyan Anayasa Mahkemesi 16 Temmuz 1974 tarihinde verdiği kararla RAI'nin yayın tekelinin ülke geneli için geçerli olduğuna; yerel/bölgesel kablo televizyon istasyonlarının kurulmalarının tekelin bozulması anlamına gelmeyeceğine hükmetmiştir. Böylece İtalya'da kamu yayın tekelinin sona erdirilmesinin yasal yolu açılmıştır (Ünlüer, 2005: 71).

Yine bu döneme ilişkin olarak ticari girişimlerden farklı biçimde gelişen özel radyolardan da söz edilmelidir. Anayasa Mahkemesinin 1974 yılında yerel yayıncılığa yeşil ışık yakan kararından sonra kadın dernekleri, işçiler, işsizler, eşcinseller gibi toplumun çeşitli kesimlerinin seslerini duyurmayı hedefleyen yerel radyo yayınları başlamıştır (Topuz, Öngören, Aziz, & Önen, 1990: 66). Özgür radyolar olarak tanımlanan bu radyoların sayıları zamanla bin beş yüzü aşmış, ancak ticari girişimlerin baskın yayılımı karşısında alanı ticari girişime kaptırmış ve giderek azalmışlardır. Günümüzde iki yüz kadar radyo, kurdukları "Demokratik Yayın ve Haber Derneği" çatısı altında alternatif yayın mücadelesini sürdürmektedir (Soydan, 2005: 5).

İtalya ayrıca, Avrupa Uzay Ajansı'nın L-SAT Projesinde de yer almıştır. RAI, Olympus Uydusu'nun bir kanalını kullanmak üzere görevlendirilmiştir. 1990'da "Raisat" olarak çalışmaya başlamıştır. Günde on beş saat üç dilde haber, müzik, spor ve eğitici programlar yayınlar. RAI'nin teletekst servisi olan Televideo, 1985'te hizmete girmiştir. On üç milyon izleyici potansiyeliyle 1990'da 4,5 milyon TV seti şifre çözücülerle donatılmıştır.

Almanya'da kamusal televizyon yayıncılığının ilk adımı 1935 yılında Weimar Cumhuriyeti döneminde Paul Nipkow İstasyonu'ndan atılmıştır. Halkın pek ilgisini çekmeyen bu yayınlar, 1936 Berlin Olimpiyatları'nda büyük ilgi görmesine karşın araya giren İkinci Dünya Savaşı nedeniyle kesilmiştir (Gül, 2001: 28). Almanya'da ilk düzenli televizyon yayınları, müttefik devletlerin desteğiyle 25 Aralık 1952'de NWDR (Nordwestdeutscher Rundfunk) tarafından başlatılmıştır. Almanlar televizyon yayınlarının yabancıların desteğiyle başlatılmasının Alman kültürü için tehlikeli olabileceğini işin başında hissetmişler ve bu konuda yerel girişimleri desteklemişlerdir.

Federal Hükümetler, hep devlet tekelindeki ulusal yayınlardan yana olmuşlar ve ikinci televizyon kanalının da Federal Hükümete bağlı olmasını istemişlerdir.

Eyaletler bunun üzerine Anayasa Mahkemesine başvurmuş ve sonuçta televizyon yayınlarının eyaletlerin yetkisinde olduğu kararına varılmıştır. Federal Alman Anayasası bireysel iletişim özgürlüğünün altını çok açık bir biçimde çizdiğinden İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra radyo yayınları yapma yetkisi Federal Hükümete değil, eyaletlere verilmiştir (Tekinalp, 2003: 171).

Almanya'da radyo ve televizyon yayınları devletin elinde değildir. Radyo ve televizyonların düzen ve özgürlüğü yasalar tarafından saptanmış ve güvence altına alınmıştır. Teknik alandaki, başka bir deyişle posta ve telekomünikasyon alanındaki yasama yetkisi Federal Devlete aittir. Buna karşılık radyo ve televizyonların kurulması eyaletlerin kontrolündedir. Görsel basın, kamu hukukuna bağlı (kamusal) ve özel radyo ve televizyonlardan oluşur. Federal Anayasa Mahkemesinin 1986 yılında verdiği karara göre, kamusal radyo ve televizyonlara, "halkın temel bilgi ve haber gereksiniminin karşılanması" görevi verilmiştir. 1984'ten beri yayın yapan özel radyo ve televizyonlar ise "temel yayınları tamamlamakla" görevlendirilmişlerdir (İnceoğlu, 1997: 243).

Yayın kurumları düzenlenirken BBC örnek alınarak ruhsat ücretlerine dayalı bir yayın sistemi kurulmaya çalışılmıştır. Başlangıçta bağımsız radyo yayınları yapan eyaletler 1950'de örgütlenerek Alman Kamu Yayıncılık İstasyonları Birliği'ni (Arbeitsgemeinschaft der Öffentlich-rechtlichen Rundfunkanstalten der Bundesrepublik Deutschland= ARD) kurmuşlardır.

Her ne kadar televizyon İngiltere'de doğmuş olsa da, özel (ticari) televizyonun en önemli örneği ABD'de uygulanmış, kamu yayıncılığına yönelik de önemli örnekler ortaya çıkmıştır. ABD'de ilk televizyon yayınları, Avrupa ülkelerine göre on yıl önce İkinci Dünya Savaşı sıralarında başlamış, renkli televizyon yayınları da ilk kez 1958 yılında Amerika'da başlatılmıştır. Televizyon yayın istasyonları açısından ABD, diğer ülkelere kıyasla dünyada başı çekmektedir. Gerçek anlamda bir televizyon ülkesi olan ABD'de televizyon yayıncılık sistemi, liberal pazar ekonomisinin kurallarıyla işleyen reklama bağlı ticari bir işletmedir. Bu kadar yaygın televizyon ağını besleme zorunluluğu televizyon programları üretiminde ABD'yi önemli bir güç hâline getirmiştir. Kendine özgü pazarlama yöntemleri geliştiren ABD, ilk gösterim ve ikinci pazar uygulamalarıyla finansmanı sağlanan dizilerini ucuz fiyatlarla tüm dünya televizyonlarına ulaştırmıştır (Yengin, 1994: 58).

ABD'de üç büyük televizyon yayın şebekesi American Broadcasting Company (ABC), National Broadcasting Company (NBC) ve Columbia Broadcasting System (CBS) bulunmaktadır. Bu en büyük üç yayın ağı, üye istasyonlar aracılığıyla ABD yayın alanının tümünü kapsamaktadır (Yengin, 1994: 60). Radyo ve televizyon yayıncılığının gelişmesine öncülük eden ABD, gelişmiş bir radyo-televizyon altyapısına sahiptir (İnceoğlu, 1997: 49).

Tüm geliri reklam olan ticari televizyonlar, izleyici oranlarının ve eğilimlerinin saptanması, farklı yayın saatlerindeki izleyici oranının ve tipinin belirlenmesi için sürekli araştırmalar yapmakta ve yeni sistemler geliştirmektedir. Bu araştırmaların verilerine göre yayının akışı, programların içeriği ve tipi belirlenmektedir (Yengin, 1994: 61).

ABD’de her evde televizyon alıcısı bulunmaktadır, ABD’deki evlerin %59’u birden fazla, %20’si üç veya üçten fazla televizyona sahip bulunmaktadır (Yengin, 1994: 58). 1934 tarihli İletişim Kanunu’na (Communications Act) göre, kamu hizmeti kabul edilen bir radyo ve televizyon yayını yapmak isteyen özel kişi ve kuruluşlar, yayın hakkını elde etmek için lisans almak zorundadır. Bu lisansı vermek için FCC görevlendirilmiştir. Lisans almak için başvuran kişi veya kuruluşlar, başvurularında yayın istasyonunun amacı, yayın politikası ve programlarla ilgili ayrıntılı bilgi vermek zorundadır. FCC’nin lisans verirken göz önünde tutacağı kriter, kanununun 307. maddesinde belirtildiği üzere “Kamu Yararı”dır.

İstasyonlar çeşitli toplulukların üyeleri, lise ve üniversiteler, yerel yönetimler, devlet otoriteleri, eğitim birimleri tarafından oluşturulan 174 dernek tarafından işletilmektedir (Yengin, 1994: 61). Bu gelişmeyle yayıncılıkta uzmanlaşma da gelişmiştir. Kamusal televizyon yayıncılığı, belirli izleyici gruplarının ilgi alanlarına yönelik programlar yaptığından geniş kitlelerin zevk ve kültürünü pek dikkate almaz. Çünkü kâr amacı gütmeyen bir örgüttür. PBS, devlete bağlı olmadığı hâlde gelirinin %20’sini devletten sağlar. Ne program üretir ne de yayınlar üzerinde tekel kurar. PBS’nin dağıttığı programlar, Amerika’daki bağımsız yapımcılar ya da BBC gibi etkin yabancı yayın kuruluşlarından alınır. Ancak dağıtılan programların yaklaşık %90’ı yerli üretimdir. PBS, bu programları kendisine bağlı, çoğunluğu çeşitli kurumların elindeki 300’ün üzerindeki üye istasyona uydu aracılığıyla dağıtır. Ancak, bu yayınları kullanmak isteğe bırakılmıştır; istemeyenler kullanmaz.

ABD’de siyasi yapıya dengeli bir yaklaşım uygulanmakta, iktidara olduğu kadar muhalefete de ekranlarda yer verilmektedir. 1934 yılında çıkarılan iletişim yasasında, yayıncılık kamu yararına bir faaliyet olarak nitelendirilmiştir. Ancak bu kanun neyin kamu yararına, neyin zararına olduğuna karar verme ya da kanun düzenini bozan nitelikte yayın yapan yayıncıların nasıl etkisiz hâle getirileceği hükümlerini taşıyordu. Yine bu noktada, devlet yeni bir düzenlemeye yönelerek, “eşit süre” ve “doğruluk doktrini” esaslarını getirdi. Eşit süre esasına göre, hem iktidar hem de muhalefet partileri televizyon ve radyolarda ücretsiz ve eşit sürelerde propaganda yapabiliyor (İnceoğlu, 1997: 55).

TRT, Türkiye’de radyo-televizyon yayınlarını devlet adına gerçekleştirmek üzere kurulmuş ve alanında tekel olma konumunu, 1990’larda ilk özel televizyon kanalı ve ilk özel radyo istasyonu yayına başlayana dek korumuştur. Eğitim ve kültüre yardımcı olmak gibi görevlerle beraber radyo ve televizyonculukla ilgili

yapılacak hizmetler de TRT'nin görevleri kapsamındadır. Eğitici, doğru, dürüst, kaliteli yayınlar yapmak, Türkiye'yi doğru bir biçimde tanıtmak, ülke içinde yeni radyo ve televizyon tesisleri kurarak bunları işletmek ve bunların geliştirilmesi için gerekenleri yapmak, radyo ve televizyon arasında koordinasyon sağlamak, yayınlar arası çeşitliliği korumak, uluslararası yayıncı kuruluşlarla ilişkiler geliştirmek ve gerektiğinde ortaklıklar kurmak, yayıncılığın kalitesini yükseltmek amacıyla sürekli olarak araştırma yapmak da TRT'nin misyonları arasındadır (Çankaya, 2003: 323; Esen, 1984: 4; Tekinalp, 2003: 134; TRT, 2010: 15; Devran, 2015).

TRT ilk kurulduğu yıllarda; TARKO Binası: Genel Müdürlük, Mithatpaşa No: 37 Kızılay; Teknik Genel Müdürlüğü, Sakarya Caddesi, Kızılay; Teknik Birimler-Stüdyolar-Yapı İşleri, Atatürk Bulvarı 181-201-205 numaralı 3 farklı binada; Muhasebe-Personel-Sefaretler Stüdyosu, Kavaklıdere Şimşek Sokak; Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı, Bahçelievler Son Durak; Arı ve Orkut Stüdyoları gibi dağınık ve kiralık binalarda hizmet vermektedir (TRT çalışanı, İnşaat Mühendisi Sedat Koza, 2016). Birbirlerine çok da yakın olmayan binalarda hizmet vermenin getirmiş olduğu sorunları çözmek ve tek bir merkezde toplanarak daha iyi hizmet vermek ve dönemin yayıncılık hızına yetişebilmek amacıyla TRT Sitesi kurulmasıyla ilgili çalışmalar 1977 yılında başlatılmıştır.

4. TRT Sitesi ve Ankara TRT Sitesi Mimari Proje Yarışması

Türkiye'de yayıncılık ihtiyaçlarının artması, 1970'lerin ortalarına tekabül etmektedir. Bu ihtiyaçlar, dağınık ve kiralık binalarda hizmet veren TRT'nin Ankara'da bir yönetim ve uygulama merkezi kurulması gerekliliğini doğurmuştur. Bu gereklilik doğrultusunda Ankara Nazım Plan Bürosu ile koordineli bir çalışma yürütülmüş ve Dikmen Köyü, Avşarkaşı Mevkii, Or-An Yolu (Turan Güneş Bulvarı) üzerinde 520 dönümlük arazi, Yönetim Kurulu 1977/152 sayılı karar ile istimlak kararına tâbi olmuştur (TRT çalışanı, İnşaat Mühendisi Sedat Koza, 2016). TRT Sitesi'nin kuruluşu için bir mimari proje yarışması düzenlenmiş, yarışma katılımcılarının projeleri incelenmiş ve uygun görülen proje hayata geçirilerek TRT Sitesi kurulmuştur.

Ankara TRT Sitesi Mimari Proje Yarışması'nın konusu, TRT Sitesi binalarının mimari projelerinin hazırlanmasıdır. Yarışma şartnamesi incelendiğinde projenin amacının; dönemin teknolojisini yakalayabilecek koşullarda bir merkez oluşturmak ve böylece çağdaş yayıncılık ihtiyaçlarına cevap verebilmek olduğu anlaşılmaktadır.

TRT arşivlerinde Ankara TRT Sitesi Mimari Proje Yarışması'na dair yazışmaların 1981 ve 1982 yıllarında yapıldığı görülmektedir. Bu yazışmalarda, TRT Sitesi'nin kurulması için gerekçeler açıklanmaktadır. Sene boyunca gerçekleştirilen kurum içi yazışmalarla, her birimin ihtiyaçları yavaş yavaş belirlenmiş ve 1981 yılı sonunda "İhtiyaç Programı" oluşturulmuştur (TRT Arşivi, 1981).

Planlanan yarışmanın davetli olması gerektiğine karar verilmiştir. Bunun sebebi; TRT ihtiyaçlarına cevap verebilecek esnek bir kampüs arayışı içinde olan Kurum'un, oldukça büyük ve karmaşık bir bina programına hâkim olabilecek kapasite ve deneyime sahip mimarlık bürolarının sunacakları en uygun seçenekleri değerlendirmek istemesidir. Katılımcılara yapılan bilgilendirmeler şartname ile sınırlanmamış, yarışmacılara yayıncılıkla ilgili teknik konularda soru sorma imkânı da tanınmıştır. Jüri tutanakları incelendiğinde 23 Haziran 1982 tarihinde projelerin değerlendirmeye alındığı ifade edilmektedir. Ayrıca bu tutanakta yarışmayı kazanacak projenin uygulanmasında dikkat edilecek hususlar da açıklanmıştır (TRT Arşivi, 1982).

4.1. Günümüzde TRT Sitesi

Yarışmaya katılan yedi projeden birincilik ödülünü kazanan, Y.E.G. Mimarlık Müş. Tic. Ltd. Şti.nin hazırladığı proje jüri tarafından olumlu bulunmuş ve özellikle mikro-klima imkânı ve kompakt düzeni sağlayan bir proje olmasının önemi tutanaklarda vurgulanmıştır. Gelişmeye açık olması, şehir trafiğinden çekilme mesafesi, manzara ve yönlenmesi, yapılar arasında kullanılan sokakların sağladığı dış mekân başarısı, yapı ve yeşil alan dengesinin başarıyla korunması, otopark yerleşimi ve arazinin eğimine uygun yerleşim yapılmış olması özellikleri nedeniyle diğer önerilerden daha başarılı bulunmuştur (TRT Arşivi, 1982).

TRT Sitesi için istimlak edilmiş olan 451.940 m² arsa üzerinde yapımı tamamlandığında toplam inşaat alanının yaklaşık 143.729 m² olacağı düşünülmüştür (TRT Arşivi, Yarışma Şartnamesi). Hem uygulama projeleri hem de yapım aşamasındaki inşaat süreci yarışma öncesinde belirlenmiş olan ve Tablo 1'de gösterilen etaplandırmaya uygun şekilde devam etmiştir.

1. ve 2. Etap projelerinin tamamı 1985 yılında tamamlanmıştır. 1. ve 2. Etap inşaatıyla 3. Etap 1/200 proje çalışmaları birlikte yürütülmüş ve 1990 yılında 2 etap hizmete açılmıştır. Bununla beraber projeleri tamamlanan 3. Etap inşaatı başlamış 1998 yılında 2. kısmın da bitirilmesiyle inşaat süreci tamamlanmıştır.

Tablo 1: Etaplandırılmış birimler ve yapım yılları (Kaynak: TRT Arşivi)

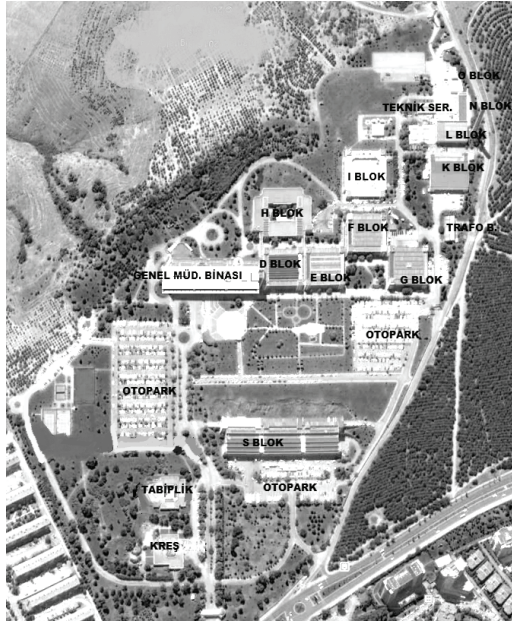
1. Etap (1985)	Genel Müdürlük, Sosyal Tesisler, Teknik Tesisler
2. Etap (1990)	Eğitim Merkezi, Dış Yayınlar, Araştırma İmalat Dairesi, Haber Merkezi
3. Etap (1998)	Radyo ve TV Stüdyoları ile Lojman Binaları

TRT Sitesi'nin günümüzde hâlen kullanılmakta olan yerleşimi Şekil 5'te hava fotoğrafı, Şekil 6'da ise bir şemayla gösterilmiştir. Yarışma sonrasında elde edilen projedeki Stüdyo 2. Kısım ve Lojmanlar hariç tüm birimler Şekil 5.1 ve Şekil 5.2'de

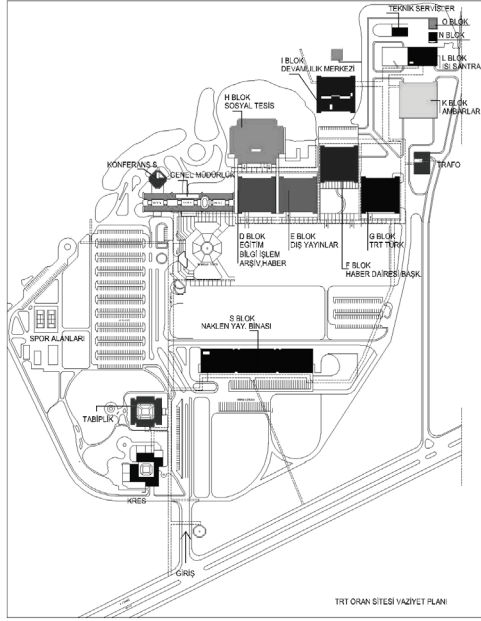
görüldüğü gibi yapımı tamamlanmış ancak tüm etaplarının tamamlanmasına kadar geçen 17 yıllık süreç içinde bile değişen ihtiyaçlar, mekânsal değişimleri/dönüşümleri zorunlu kılmıştır.

Örneğin; 1990 yılı içinde, 1. ve 2. Kısım projelerinde yapılan bir revizyonla TV Devamlılık Merkezinin ayrı bir yapıda toplanmasına ve bir reklam düzenleme ünitesiyle birlikte yeniden tasarlanmasına karar verilmiştir. 1991 yılında, TV Devamlılık Stüdyoları ve Reklam Düzenleme Ünitesi'nin revizyon projesi tamamlanarak inşaatına başlanmış, ancak finansman sıkıntısı nedeniyle 1992 yılında inşaat durdurulmuştur. Yayın teknolojilerindeki gelişmeler nedeniyle, 1996 yılında Reklam Düzenleme Ünitesi'nin yapımından vazgeçilerek projenin kullanım alanı 10.584 m²den 7.175 m²'ye küçültülmüş, yeniden hazırlanan revizyon projesine göre, 1997 yılında ikmal inşaatına başlanmış ve TV Devamlılık Merkezi 1999 yılında tamamlanmıştır. (Şekil 6)

TRT, yapım aşamasında olduğu gibi bundan sonraki süreçte de tüm dünyada yayıncılık teknolojisinin hızlı değişimi sebebiyle, yayıncılık dünyasında gündemi takip edebilmek için sürekli kendini geliştirmek ve yenilemek zorunda kalmıştır.

Şekil 5.1: TRT Sitesi Hava Fotoğrafı (Kaynak: Google Earth)

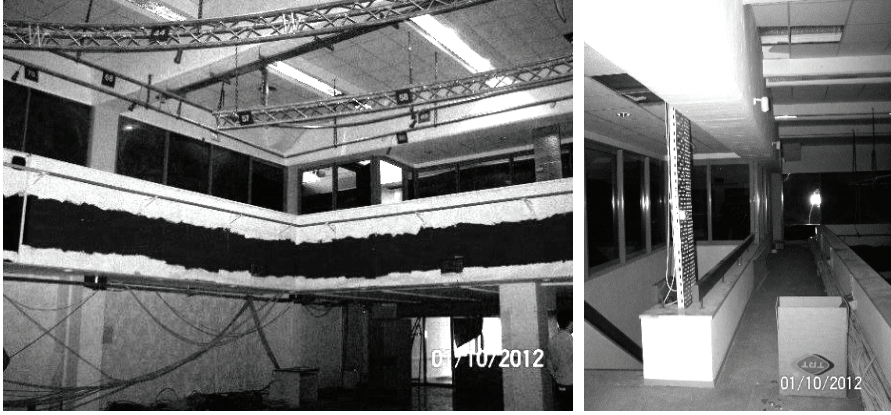
Şekil 5.2: TRT Sitesi Yerleşim Planı (Kaynak: TRT Arşivi. Grafikler Öztürk Çiçek tarafından hazırlanmıştır.)

Şekil 6: TRT Devamlılık Merkezi (Kaynak: Öztürk Çiçek Arşivinden)

TRT Sitesi yapım aşamasında stüdyo inşaatlarının yapılamamış olması kamu yayıncılığında tek kanal olan TRT'nin stüdyo ihtiyaçlarını gidermek amacıyla farklı çözümlere gitmesine neden olmuştur.

2000'li yıllardan günümüze değişen ihtiyaçlar çerçevesinde TRT Sitesi üzerinde birçok revizyon ve gelişme izlenmiştir. Bunların belki de en önemlisi, 2010'da Eğitim Dairesi Başkanlığı Kütüphanesi'nin TRT Haber Kanalı Stüdyosu olarak revize edilmesi sayılabilir. Kütüphane başka bir blok içerisinde uygun alana taşınmış mevcutta kütüphane olarak kullanılan alan ise stüdyo olarak revize edilmiştir. Söz konusu revize, Şekil 7 ve Şekil 8'de görülmektedir

Şekil 7: Eğitim Dairesi Başkanlığı Kütüphanesi (Kaynak: TRT Arşivinden)

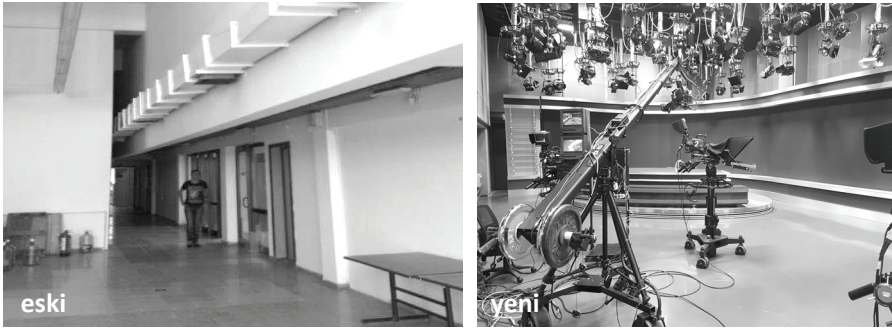
Şekil 8: Eğitim Dairesi Başkanlığı Kütüphanesi'nin dönüştürülmesiyle elde edilen Haber Merkezi Stüdyosu (Kaynak: Öztürk Çiçek Arşivinden)

2014-2016 yıllarını kapsayan süreçte yapılan düzenlemeler ise TRT 1 Kanal Koordinatörlüğü C Blok 8. Kat Ofis Yenileme Çalışmalarıyla ilgili projeler (bkz. Şekil 9), TRT K Blok'un Stüdyoya Dönüştürülmesi (bkz. Şekil 10), TRT O Blok (Atölyeler) Verici İşletmeleri Laboratuvarı Revizyonu (bkz. Şekil 11), TRT N Blok Tadilatı (bkz. Şekil 12-1, Şekil 12-2), TRT Haber ve Spor Yayınları Dairesi Başkanlığı WEB Servisi Açık Ofis Tadilatı (bkz. Şekil 13) olarak sıralanabilir.

Şekil 9: C Blok 8. Kat Eski Ofis Fotoğrafı ve Yeni Ofis Görselleri (Kaynak: Öztürk Çiçek Arşivinden)

Ankara’da yayın yapılmaya devam eden ve TARKO eski Genel Müdürlük Binası’nda bulunan stüdyoların kira sözleşmesi bitmesine rağmen geçici süreyle kullanılmasına izin verilmiştir. Benzer şekilde Tarım Kredi Kooperatifleri Yardımlaşma Birliği Vakfı’na ait olan ve TRT tarafından 49 yıllığına kiralanan Arı ve Orkut Stüdyoları da aktif olarak kullanılmaktadır. Ancak bu stüdyoların kiralama süresi 01/01/2017 tarihinde sona erecek olduğundan ve daha sonrasında da 6 ay içinde yıkılması planlandığından, TRT yönetimi yüklü kira bedellerini de yeniden ödemek amacıyla TRT Sitesi içindeki K Blok’taki ambar ve matbaa alanlarının daha ekonomik yollarla stüdyoya dönüştürülmesine karar vermiştir.

Şekil 10: K Blok Eski Matbaa ve Yeni TRT Kürdi Stüdyosu Fotoğrafları (Kaynak: Eski, TRT Arşivinden; Yeni, Öztürk Çiçek Arşivinden)

TRT Sitesi kampüsü içinde TRT Verici İşletmeleri Dairesi Başkanlığının N Blok’ta bulunan mevcut laboratuvarını “Araç Bakımevi” olarak kullanılan O Blok’a taşımak için O Blok’ta tadilat yapılmış ve eski Araç Bakımevi, laboratuvar ile ofislere dönüştürülmüştür (bkz. Şekil 11). Eski laboratuvarın bulunduğu N Blok ise Verici İşletmeleri Daire Başkanlığı ofisleri olacak şekilde revize edilmiş ve TRT kurumunda artan çalışan sayısı ile gerekli ofis ihtiyacının bir kısmı bu şekilde giderilmeye çalışılmıştır (bkz. Şekil 12-1, 2) (TRT Arşivi, 2014).

Şekil 11: O Blok Eski ve Yeni Fotoğrafları (Araç Bakım Evinin Dönüştürülmesinden Elde Edilen Tamir Atölyesi) (Kaynak: Eski, TRT Arşivinden; Yeni, Öztürk Çiçek Arşivinden)

Şekil 12.1: N Blok Koridor Eski ve Yeni Fotoğrafları (Kaynak: Öztürk Çiçek Arşivinden)

Şekil 12.2: N Blok Koridor Eski ve Yeni Fotoğrafları (Kaynak: Öztürk Çiçek Arşivinden)

Haber Dairesinin içinde bulunan bir alanın tadilatı yapılarak açık ofis oluşturulmuş ve WEB Servisi çalışanlarının kullanımına sunulmuştur (TRT Arşivi, 2014).

Şekil 13: Eski Newsroom ve Yeni WEB Servisi (TRT Haber Dairesinin Ofisleri WEB Haber Açık Ofisine Dönüştürüldü) (Kaynak: Eski, TRT Arşivinden; Yeni, Öztürk Çiçek Arşivinden)

5. Sonuç ve Öneriler

Radyo ve televizyon yayınlarını devlet adına gerçekleştirmek amacıyla 1 Mayıs 1964 tarihinde kurulan TRT, kuruluş öncesi aşamadan ilk on senelik kurumsallaşma aşamasına kadar birçok engelle karşılaşmıştır. Bu engellerden en önemlileri askerî darbeler olarak karşımıza çıkmaktadır. Kurum'un yakın tarihine bakıldığına, 1960'lardan önce kurulması planlandığı, askerî darbe nedeniyle kurulamadığı, kurulduktan sonra ise yine darbeler nedeniyle birçok kez kabuk değiştirerek özerkliğini kaybetme noktasına geldiği görülmektedir. Yasaklar ve baskılayıcı gelişmelerle gelişemeyen demokrasi TRT'nin gelişimine ket vurmuştur.

1970'li yıllara gelindiğinde, gelişen teknolojiyle değişen yayıncılığın gerekleri doğrultusunda birçok ihtiyaç doğmuştur. Bu ihtiyaçlar karşısında dağınık ve kiralık binalarda hizmet veren TRT, bir yönetim merkezine ihtiyaç duymuştur. Bu gereksinim doğrultusunda 1977 yılında istimlak edilen arsa üzerine bir TRT Sitesi kurulması planlanmış, bu plan Ankara TRT Sitesi Mimari Proje Yarışması ile hayata geçirilmiştir. Yarışma kapsamında yedi proje değerlendirmeye alınmıştır. Birincilik ödülünü Y.E.G. Mimarlık Şirketi tarafından sunulan proje kazanmıştır.

Tasarımı 80'li yıllarda yapılan ve yapımı 17 yıl süren sitedeki mevcut mekânlar günümüz yayıncılığı için gerekli olan teknolojinin gerektirdiği mekânsal ihtiyaçlara cevap vermekte zorlanmış/zorlamakta ve site içinde birçok revizyon gerçekleştirilmiş ve gerçekleştirilmesi planlanmaktadır. Bununla birlikte henüz inşaatına başlanamamış olan Stüdyo 2. Kısım da yapımı planlanan projeler arasında yer almaktadır. Bu kısmın site arazisinde S Blok Naklen Yayınlar Binası'nın güneyinde bulunan boş alanda konumlanması ilk projede planlanmış olduğu hâlde iç mekânların tasarımı henüz tam olarak projelendirilmemiştir. Bu bağlamda;

• Stüdyo projesinin mekânları tasarlanırken günümüzde yetebilen ve geleceğe yönelik revizyonlara da açık olabilecek, esnek ve sürdürülebilir mimari uygulamaların yapılması gerekliliği açıkça görülmektedir.

• Stüdyoların dekorları da teknik yapısı kadar önem taşımaktadır. Yapıda sabit olmayan taşınabilir ve değişebilir dekorlar tercih edilerek bir stüdyoda birden fazla çekim yapma imkânı sunulabilir.

• Yüksek akustik değerlere sahip yapı elemanlarının sabit olma gerekliliği günümüzde değişmiş olup dekoru oluştururken arka planda akustığı sağlayabilen malzemeler kullanılabilir.

• Ayrıca TRT'nin ofis açığının da giderilmesine yönelik bir çalışma yapılması ve gelecek dönemlerde de artabilecek çalışan sayısı düşünülerek Stüdyo 2. Kısım projesinin son hâline getirilmesi önemlidir.

• Mevcut projelerde planlanan revizyonlar için değiştirilmesi/geliştirilmesi daha kolay, daha hafif ve karbon salınımı en az olan sistemler ve malzemelerin kullanımı önemlidir. Bu gereklilik, hem bugünkü kullanımda insan sağlığı ve çevreye verilen zararın en aza indirgenmesi hem de gelecekte ihtiyaç duyulacak değişimler için sarf edilecek enerjiyi en aza indirmek için önemlidir.

TRT yerleşkesi sürekli olarak –gelişen/değişen teknoloji doğrultusunda– mekânsal değişimlere/dönüşümlere ihtiyaç duymaktadır. Bu doğrultuda stüdyolar gibi ofisler ve ortak kullanım alanlarında da zamanla yenilemelerin yapılması ve çevre düzenlemesiyle ilgili değişikliklere gidilmesi gerekmektedir. Hem çağın televizyon yayıncılığının mekânsal gerekliliklerine ayak uydurulabilmesi hem de amaçlanan kalitede yayın yapılabilmesi için bu düzenlemelerin/dönüşümlerin yapılması kaçınılmazdır. Bu bağlamda yarışma yoluyla elde edilmiş böylesine büyük, çok amaçlı ve karmaşık kullanımları barındıran bir yerleşkede yönetimin ve ilgili teknik personelin proje müellifiyle diyalog hâlinde akılcı ve sürdürülebilir öneriler geliştirmesi, projeye yapılan her bir müdahalede gelecek yıllarda değişebilecek ihtiyaçların da öngörülerek gerçekleştirilebilmesi önemlidir. Tasarımından bugüne 35 yıllık geçmişi ve bu süreçte elde edilen tecrübeler ile TRT Kurumu Sitesi; yarışma marifetiyle proje elde etmenin önemini bir kez daha ortaya koymaktadır. Söz konusu yerleşkeden elde edilen deneyimlerin, benzeri kompleks kamu projelerinin de değerlendirilme süreçlerine örnek teşkil etmesi ve zaman içinde değişecek ihtiyaçlara cevap verebilen, büyümeye açık ve esnek kullanımlı projelerin desteklenmesi son derece önemlidir.

Kaynakça

- Aksoy, N. B. (2002). Geçmişten Günümüze Yazın Çevirisi. Ankara: İmge Yayınevi.
- Avşar, B. Z., Öngören, G. (2003). Radyo ve Televizyon Hukuku. Ankara: Gökçe Ofset.
- Aziz, Aysel. (1975). Televizyonun Yetişkin Eğitimindeki Yeri ve Önemi. Ankara: Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları.
- Aziz, Aysel. (1991). Radyo Televizyona Giriş, Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, No. 480.
- Akalın, Ahmet. (2011). Radyo ve Televizyon Teknolojilerindeki Gelişmelerin Hukuki Düzenlemelere Etkisi, Uzmanlık Tezi, Ankara: Radyo ve Televizyon Üst Kurulu.
- Akarcı, S. (1997). Türkiye’de Kamusal Radyodan Özel Radyo ve Televizyon’a Geçiş Süreci. Ankara: Punto Matbaacılık.
- Kırbaş, C. (2008), “Birey Eksenli İnteraktif Yayıncılık, IPTV”, Klasik Televizyonun Kişisel ve İnteraktif Televizyona Evrimi, Ankara: Türkiye Bilişim Derneği Yayınları.
- Çankaya, Ö. (2003). Bir Kitle İletişim Kurumunun Tarihi: TRT 1927–2000. İstanbul: YKY Yayınları.
- Çaplı, B. (1995). Televizyon ve Siyasal Sistem. Ankara: İmge Kitabevi.
- Devran, Y. (2015). “Yeni Türkiye’nin Küresel Sesi TRT World: Fırsatlar ve Güçlükler”, E-Journal of Intermedia, 2015/2(2). s. 281-294.
- Esen, S. (1984). TV Haberciliği ve TV Yapım Tekniği. Ankara: TRT Eğitim Dairesi Başkanlığı.
- Erdal, K. (2016). TRT Hakkında Kişisel Görüşme (15.12.2016, Ankara).
- Gönenç E. Özgür. (2007). “İletişimin Tarihsel Süreci”, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Hakemli Dergisi, İstanbul: sayı: 28, s. 87-102.
- Gül, A. A. (2001). Avrupa Birliği’nde Kamu Hizmeti Televizyon Yayıncılığı: Sorunlar-Politikalar-Çözümler. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Gürsoy, A. B. (1999). TRT ve BBC’nin Anahaber Bültenlerinin Kamu Haberciliği Açısından Karşılaştırmalı Analizi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi.
- İnceoğlu, Y. (1997). Uluslararası Medya. İstanbul: Der Yayınları.
- Karakuş, S. (2006). TRT’de Yeniden Yapılanma Çalışmaları ve TRT Ankara Televizyonu Uygulaması. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.
- Korkut, C. (2013). Yeni İletişim Teknolojilerinin Televizyon Yayıncılık Sistemlerinde Kullanımı: Atatürk Üniversitesi Televizyonu Örneği.
- Kaya, R. (2009). İktidar Yumağı, Medya-Sermaye-Devlet. Ankara: İmge Kitabevi.
- Koza, S. (2016). TRT Sitesi Hakkında Kişisel Görüşme (20.03.2016, Ankara).
- Mutlu, E. (1998). İletişim Sözlüğü. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Nart, S. (2009). 1964-1980 Arası TRT Radyo Yayın Politikaları Toplumsal Ve Politik Süreçte Radyonun Tarihsel ve Kurumsal Gelişimi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Öngören, M. (1990). Yarının Radyo ve Televizyon Düzeni, Özgür, Özerk ve Çoğulcu Bir Alternatif. İstanbul: TÜSES.
- Öksüz, Erkan. (2009). Televizyon Programı Dekorlarının Estetik Açından İncelenmesi. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.

- Sarmaşık, J. (1993). Radyo ve Televizyon Yayınlarını Denetim Yöntemleri. İstanbul: Marmara Üniversitesi Yayınları.
- Serim, Ömer. (2007). Türk Televizyon Tarihi 1952-2006, İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Soydan, E. (2005). Dünya'da Alternatif Radyoculuk. Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi, Makale
- Şahin, M. (1988). Televizyon Yayıncılığı ve Toplum İlişkisi. Ankara.
- Taştan, Ö. (2014). Türkiye Televizyonlarında Haber Stüdyolarının Mekansal Özellikleri Üzerine Bir İnceleme. İstanbul: Maltepe Üniversitesi. Y. Lisans Tezi.
- Tekinalp, Ş. (2003). Camera Obscura'dan Synopticon'a Radyo ve Televizyon. İstanbul: Der Yayınları.
- Televizyon Yayıncılığının Temelleri, Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara 2006.
- Topuz, H., Öngören, M., Aziz, A., & Önen, M. (1990). Yarının Radyo ve Televizyon Düzeni-Özgür, Özerk ve Çoğulcu Bir Alternatif. İstanbul: İletişim Araştırmaları Derneği (İLAD) ve TÜSES ortak yayını.
- TRT Arşivi (02.09.1981). TRT Sitesi Hk. İç Yazışma. 1203-2-11/159.
- TRT Arşivi (03.03.1982). Jüri Toplantı Tutanağı- 2.
- TRT Arşivi (06.07.1982). Yarışma Ödülleri Hk. İç Yazışma. 1203-2-11/219.
- TRT Arşivi (07.05.1982). Proje Yarışması Hk. İç Yazışma. 1203-2-11/128.
- TRT Arşivi (14.04.1982). İhtiyaç Programı Hk. İç Yazışma. 1203-2-11/105.
- TRT Arşivi (16.02.1982). Jüri Toplantı Tutanağı- 1.
- TRT Arşivi (16.09.1981). İhtiyaç Programı Hk. İç Yazışma.
- TRT Arşivi (17.09.1981). İhtiyaç Programı Hk. İç Yazışma.
- TRT Arşivi (19.04.1982). Jüri Toplantı Tutanağı- 3
- TRT Arşivi (21.09.1981). İhtiyaç Programı Hk. İç Yazışma.
- TRT Arşivi (23.06.1982). Jüri Toplantı Tutanağı- 4
- TRT Arşivi (25.08.1981). İhtiyaç Programı Hk. İç Yazışma. 1203-2-11/149.
- TRT Arşivi (25.08.1981). TRT Sitesi Hk. İç Yazışma. 120-2-11/147.
- TRT Arşivi (25.08.1981). TRT Sitesi Hk. İç Yazışma. 1203-2-11/148.
- TRT Arşivi (25.08.1981). TRT Sitesi Hk. İç Yazışma. 1203-2-11/149.
- TRT Arşivi (25.08.1981). TRT Sitesi Hk. İç Yazışma. 1203-2-11/150.
- TRT Arşivi (25.08.1981). TRT Sitesi Hk. İç Yazışma. 1203-2-11/147.
- TRT Arşivi (29.08.1981). TRT Sitesi Hk. İç Yazışma. 1201/260.
- TRT Arşivi (31.08.1981). TRT Sitesi Hk. İç Yazışma. 1203-2-11/146.
- TRT. (2002). 2002 Genel Yayın Planı.
- TRT. (2010). Genel Yayın Planı 2010.
- TRT. (2010). Genel Yayın Planı 2010.
- TRT. (2014). 2014 Yılı Genel Yayın Planı.
- TRT. (2015). 2015 Yılı Genel Yayın Planı.
- Yazıcı, A. N. (1999). Kamu Yayın Kurumları ve Yeniden Yapılanma. Ankara: TRT Eğitim Dairesi Başkanlığı Yayınları.
- Yengin, H. (1994). Ekranın Büyüsü: Batıda Değişen Televizyon Yayıncılığının Boyutları ve Türkiye'de Özel Televizyonlar. İstanbul: Der Yayınları.